

Samen Inburgeren

Aangeleverd door Vormingplus regio Antwerpen

29 maart 2011

De Vlaamse overheid stimuleert het tot stand komen van lokale ontmoetingsinitiatieven in Vlaanderen en Brussel onder de naam Samen Inburgeren.

Samen Inburgeren is gebaseerd op het concept inburgeringscoaching dat staat voor het ondersteunen van inburgeraars.

Een initiatief Samen Inburgeren draagt bij tot het bevorderen van sociale cohesie en van de emancipatie en integratie van inburgeraars en tot het verruimen van sociale netwerken van zowel inburgeraars als niet-inburgeraars.

Samen Inburgeren maakt gebruik van een duo-methodiek waarbij vrijwilligers zich engageren om inburgeraars te ondersteunen bij hun inburgeringsproces.

Samen Inburgeren is een model om inburgeraars te ondersteunen.

Een inburgeraar is iemand die zijn of haar Nederlandse taalvaardigheid wil verbeteren of zich meer wil thuis voelen in de omgeving.

Iedereen kan dit model gebruiken en op maat aanpassen, om zelf een initiatief op te zetten.

Samen Inburgeren is de naam van het model en kan ook de naam van een lokaal initiatief zijn, bv. Samen Inburgeren Antwerpen.

Via een projectoproep van het Vlaamse luik van het Europees Integratiefonds en met steun van Inburgering Vlaanderen werkten drie partners een Vlaams model van inburgeringscoaching uit.

Tempera zorgde aan de hand van een uitgebreid onderzoek naar bestaande gelijkaardige initiatieven in binnen- en buitenland voor een omschrijving van het model. Deze studie werd de leidraad voor Vormingplus regio Antwerpen om in samenwerking met Onthaalbureau Inburgering Antwerpen te starten met een proefproject in de stad Antwerpen. Een tweede proefproject werd opgezet in de gemeente Liedekerke met medewerking van het lokaal bestuur.

Het gebruiken van een duo-methodiek om inburgeraars te ondersteunen is niet nieuw in Vlaanderen. Maar door het aanbieden van een website en ondersteunende materialen, gezamenlijk ontwikkeld door Vormingplus regio Antwerpen, Tempera en Inburgering Antwerpen, wil de Vlaamse overheid het ontstaan van nieuwe initiatieven stimuleren.

Vanaf 4 april 2011 is er de website www.sameninburgeren.be. Vanaf eind april worden via de website een draaiboek vol tips, ideeën en ondersteunende documenten ter beschikking gesteld voor wie een initiatief Samen Inburgeren wil organiseren.

Op 28 en 29 april en 4 mei worden infomomenten georganiseerd waar het model, de materialen en de website worden toegelicht voor iedereen die interesse heeft om te starten met een initiatief of om er één te ondersteunen.

Wat is Samen Inburgeren?

Samen Inburgeren is gebaseerd op 11 spelregels en kan eenvoudig aangepast kan worden aan lokale situaties en noden.

De spelregels van Samen Inburgeren

1. Een inburgeraar en een inburgeringscoach ontmoeten elkaar minstens tweewekelijks om samen iets te doen.
2. Ze ontmoeten elkaar gedurende een vooraf bepaalde periode van minimum zes en maximum twaalf maanden.
3. Een inburgeringscoach is iemand die 'thuis' is in de lokale samenleving en goed Nederlands spreekt en die de inburgeraar ondersteunt om zijn inburgeringsproces sneller en vlotter te laten verlopen.
4. De inzet van zowel de inburgeraar als de inburgeringscoach gebeurt onbezoldigd en op vrijwillige basis.
5. Duo's ontmoeten elkaar in een informele sfeer, waarin ze van elkaar leren.
6. Tijdens de ontmoetingen heeft de inburgeraar de kans om zijn Nederlands te oefenen.
7. Samen Inburgeren is een aanvulling op de inburgeringstrajecten georganiseerd door de onthaalbureaus en op het aanbod Nederlandse lessen voor anderstaligen. Het is ook complementair aan bestaande groepsinitiatieven zoals conversatiegroepen.
8. Inburgeraars die willen deelnemen moeten zich kunnen uitdrukken in het Nederlands. Het volgen of gevolgd hebben van een primair inburgeringstraject of taallessen is geen voorwaarde. Er is ook geen voorwaarde betreffende het minimum of maximum aantal jaren dat men al in Vlaanderen verblijft.

9. Wie Samen Inburgeren lokaal organiseert heeft de vrijheid het model aan te passen op maat van de plaatselijke situatie en noden.
10. Een lokaal initiatief Samen Inburgeren beoogt betrokkenheid van het lokaal bestuur.
11. Samen Inburgeren is politiek, religieus en ideologisch neutraal en beoogt geen winst voor de initiatiefnemers of deelnemers.

Wie deelneemt aan Samen Inburgeren kiest voor meer dan enkel taal oefenen door te praten over thema's en alledaagse dingen. Ontmoetingen hebben tot doel het inburgeringsproces te bevorderen, een proces dat voor elke inburgeraar anders is. Nadat een inburgeraar heeft deelgenomen aan Samen Inburgeren is hij of zij met andere woorden 'meer thuis in de samenleving', staat hij of zij verder in zijn inburgeringsproces dan zonder een inburgeringscoach. Dat is de impact.

Samen Inburgeren gaat uit van een coaching-relatie maar tegelijkertijd is er aandacht voor gelijkwaardigheid en wederkerigheid tussen de inburgeringscoach en de inburgeraar. De doelen van de inburgeraar staan voorop maar ook de inburgeringscoach zal leren uit de ervaringen. De inburgeringscoach neemt een ondersteunende rol op in het inburgeringsproces van de inburgeraar. Dat gebeurt echter niet in een leraar-leerling verhouding. Een initiatief Samen Inburgeren maakt het mogelijk dat mensen met elkaar in contact komen. Op basis van uitwisseling, uitdaging, bevraging en terugkoppeling leren beiden uit de ontmoetingen. Inburgeringscoach en inburgeraar zullen elkaar en elkaars leefwereld vanuit hun eigen achtergrond, met hun eigen bril en rugzak leren kennen. Inburgeraars geven vaak aan dat ze Vlamingen willen ontmoeten en ook omgekeerd willen Vlamingen graag kennismaken met hun nieuwe burens.

Inburgeringscoaches zijn geen professionele hulpverleners. Vrijwilligers worden gewaardeerd omwille van hun sociaal engagement, niet omwille van professionele expertise. Daarom mag de inburgeraar niet van de inburgeringscoach verwachten dat hij zijn moeilijkheden oplost.

Voordat men als duo start is er een kennismakingsmoment met de coördinator. De deelnemer krijgt meer informatie en de coördinator maakt kennis met de deelnemer met het oog op het vormen van duo's. Vooral interesses en hobby's maar ook verwachtingen naar gender, leeftijd en woonplaats worden nagevraagd. Daarna leggen de duo's een parcours af waarin ze elkaar minimaal tweewekelijks ontmoeten. De coördinator zal hen opvolgen, ondersteunen waar nodig en met hen terugblikken. Het voorzien van uitwisselingsmomenten waar deelnemers van elkaar kunnen leren is een aanrader. Lokale organisatoren kiezen zelf welke invulling ze geven aan het parcours, bv. of ze al of niet extra groepsmomenten inlassen. Op het einde van het parcours houden de ontmoetingen op of komen de duo's samen als vrienden zonder verdere opvolging. De plezante informele sfeer is een rode draad doorheen het initiatief.

Iedereen kan met dit model aan de slag om ontmoetingen tussen mensen van verschillende culturen te faciliteren. Een lokaal bestuur, lokale verenigingen maar ook een groepje gemotiveerde buurtbewoners kunnen een initiatief Samen Inburgeren organiseren.

Verschillende actoren kunnen betrokken worden om een initiatief mee bekend te maken, om locaties ter beschikking te stellen voor bijeenkomsten of om ideeën over activiteiten uit te wisselen.

Samen Inburgeren is bij uitstek een model dat zich ertoe leent een heel diverse en ruime doelgroep aan te spreken. Een lokale organisator kan echter ook kiezen om het initiatief te richten naar een specifieke doelgroep, bijvoorbeeld vrouwen of ouders van schoolgaande kinderen. Een jeugdhuis kan opteren het model te gebruiken voor jongeren enzovoort.

Samen Inburgeren kan ook gebruikt worden voor een specifieke doelstelling. Zo kunnen sportverenigingen samen een initiatief starten waar deelnemers met interesse voor eenzelfde sport een duo kunnen vormen. Of een lokaal bestuur kan ervoor kiezen om via het initiatief inburgeraars te ondersteunen bij vragen over werk. Ze zoeken dan vrijwilligers die specifiek bereid zijn om de inburgeraar te ondersteunen in zijn zoektocht naar werk of bij zijn sollicitaties.

De proefprojecten

Vormingplus regio Antwerpen startte samen met Onthaalbureau Inburgering in oktober 2010 een initiatief in de stad Antwerpen. Tezamen met het lokaal bestuur werd in Liedekerke een tweede initiatief gelanceerd. Op die manier werd in een stedelijke en in een gemeentelijke context op twee verschillende manieren de opstartfase van een initiatief Samen Inburgeren doorlopen. In Antwerpen ontmoeten duo's elkaar gedurende een jaar en worden groepsbijeenkomsten georganiseerd waar deelnemers elkaar kunnen inspireren en ondersteunen.

In Liedekerke gaan de duo's een engagement van zes maanden aan met minder groepsbijeenkomsten.

Allerlei variaties van activiteiten voor Samen Inburgeren zijn mogelijk. Met de aanpak in Antwerpen en die in Liedekerke worden al twee mogelijkheden geschetst. Ook twee bestaande initiatieven in de stad Antwerpen, Tweespraak van Samenlevingsopbouw en Cultuurverkenner van vzw Werkvorm, kennen elk hun eigen aanpak. Deze initiatieven zijn ook een voorbeeld van inburgeringscoaching.

Een stedelijk initiatief

In Antwerpen zijn vandaag vijftig duo's aan de slag. Ze nodigen elkaar uit, wisselen verhalen

uit, gaan samen de stad ontdekken, een museum bezoeken of doen bijvoorbeeld samen boodschappen. En ondertussen oefent de inburgeraar Nederlands in de praktijk.

De stad Antwerpen en Vormingplus regio Antwerpen maakten het initiatief bekend. Op korte tijd toonden heel wat Antwerpenaren interesse om een inburgeraar, een 'nieuwe' stadsgenoot te leren kennen. Omdat het een proefproject betreft werd ook voor de werving van inburgeraars geen grootschalige actie ondernomen. Het Onthaalbureau Inburgering Antwerpen stuurde een 300-tal brieven en sprak inburgeraars persoonlijk aan. Al snel hadden ook een vijftigtal inburgeraars blijk gegeven mee te willen doen. Het initiatief kan ongetwijfeld nog groeien. Niet alleen de inburgeraars gaven aan op zoek te zijn naar contacten met Vlamingen, omgekeerd is de nieuwsgierigheid en openheid even groot. Een andere vaak gehoorde motivatie om deel te nemen is dat men blij is om iets te kunnen bijdragen aan het integratieverhaal, iets wat van twee kanten moet komen.

Na het eerste contact, telefonisch, per mail of aan de balie van het Onthaalbureau, werden alle kandidaat deelnemers uitgenodigd voor een individueel kennismakingsgesprek met één van de projectmedewerkers. Zowel de inburgeraars als de toekomstige inburgeringscoaches kregen informatie over het initiatief en welke activiteiten op de agenda gepland waren. Voor beide groepen waren er voorbereidende bijeenkomsten waar men andere deelnemers kon leren kennen en waar gesproken werd over de grenzen en rol van een vrijwillige inburgeringscoach. De duo's werden gevormd door de projectmedewerkers. Zij peilden tijdens de kennismakingsgesprekken naar de interesses, hobby's en naar wensen voor de duo-vorming. Er werd rekening gehouden met voorkeuren bijvoorbeeld qua gender, leeftijd en mobiliteit. Bij toekomstige inburgeringscoaches werd ook gevraagd naar verwachtingen wat het taalniveau betreft van de inburgeraar. Voor de grote groep deelnemers was er eind november een ontmoetingsmoment waar deelnemers ook zelf konden aangeven met wie het op het eerste zicht 'klikte'. Nadat de puzzel gemaakt was, startte het echte 'inburgeringscoachen' en ontmoeten de duo's elkaar tweewekelijks. De groep deelnemers is zeer divers: jonge deelnemers, iets oudere mensen, mensen met veel tijd, mensen met drukke agenda's, vrijwilligers voor wie contact met inburgeraars nieuw is, anderen die reeds leuke ervaringen hadden met nieuwe Antwerpenaren, inburgeringscoaches die vroeger zelf inburgeraar waren en weten hoe moeilijk het kan zijn. Het flexibel engagement waarbij je zelf kiest wat je doet en wanneer, blijkt heel aantrekkelijk te zijn. Ontmoetingen worden vaak in de bestaande vrijetijdsbestedingen geïntegreerd. De projectmedewerkers volgen de duo's op en eind maart zijn er zowel voor de inburgeringscoaches als voor de inburgeraars uitwisselmomenten gepland waar ervaringen, tips en vragen gedeeld worden.

De inburgeringscoaches worden zich bijvoorbeeld bewust van uitdrukkingen die gemeengoed zijn in Vlaanderen dat die voor inburgeraars erg verwarrend kunnen zijn. Inburgeraars stellen zich vragen bij zaken die voor Vlamingen vanzelfsprekend zijn zoals waarom de mosselpotten altijd zwart zijn. De leefwereld ontdekken van iemand die op een heel andere manier leeft, maar toch zo dichtbij, heeft impact. Dat blijkt uit wat deelnemers meemaken. Het enthousiasme na ongeveer drie maanden is groot. De ontmoetingen zijn vaak echt een wederzijdse inburgering. Vlaamse inburgeringscoaches supporteren mee in

het kamp van de Roemenen bij een basketbalwedstrijd of krijgen een Iranese maaltijd voorgeschoteld. Kleine tips maken een groot verschil voor inburgeraars zoals eindelijk weten dat je dankzij de ondertiteling via teletekst toch naar Nederlandstalige tv programma's kan kijken. Zeker voor een inburgeraar die er bijna alleen voor staat in onze stad kan een inburgeringscoach een groot verschil maken door er te zijn.

Deelnemers kunnen bij de projectmedewerkers van Vormingplus regio Antwerpen steeds terecht voor ondersteuning. Het gebeurt bijvoorbeeld dat een deelnemer moet afhaken, dan wordt er gezocht om een nieuw duo te vormen.

Een gemeentelijk initiatief

Inburgeringscoaching past even goed in een kleine gemeente als in een grote stad. De opdrachtgevers, het Europese Integratiefonds en Inburgering Vlaanderen, gaven Vormingplus regio Antwerpen de taak om dit buiten de provincie Antwerpen aan te tonen. In Liedekerke was er net een integratiedienst opgezet en ook uit de cijfers bleek dat er in de gemeente heel wat inburgeraars wonen. Het lokaal bestuur was bereid om samen met Vormingplus regio Antwerpen een initiatief te starten.

Sleutelfiguren uit het bestuur en uit het vrijwilligerscircuit zorgden voor de toeleiding van enthousiaste Liedekerkenaren. Via brieven, het Sociaal Huis en de mondelinge voorstelling van het initiatief in lessen Nederlands voor anderstaligen, vonden ook inburgeraars hun weg om een afspraak te maken met de projectmedewerker voor een kennismakingsgesprek. Ongeveer 15 duo's ontmoeten elkaar tweewekelijks, voor een nieuw initiatief in een kleine gemeente als een goede start wordt ervaren.

De Liedekerkenaren willen graag hun gemeente tonen aan de inburgeraars die zich meer 'thuis' willen voelen. Jonge moeders zoeken contact, hun kinderen gaan naar dezelfde scholen of een inburgeraar met een baan en een sociaal netwerk in Brussel zoekt vrijetijdsbesteding, maar ook contacten dichtbij huis. Ook al zijn sommige inburgeraars hier al langere tijd en kunnen ze zich redden met de kennis van het Frans of Engels, ze willen zich meer thuis voelen en hun Nederlands verbeteren.

Onlangs werd er een feestelijk startmoment georganiseerd, waar deelnemers konden kennismaken met mekaar. Deze ontmoetingen brengen een dynamiek op gang. Zo worden er ideeën gedeeld om naast de afspraken per twee ook samen activiteiten te ondernemen. Een slotfeestje staat alvast op de agenda.